

Skills Talents vakwedstrijden in het PTA

WorldSkills Netherlands organiseert vakwedstrijden voor het vmbo onder de noemer Skills Talents. Binnen tien verschillende wedstrijden kunnen vmbo-leerlingen in teamverband laten zien wat zij in hun mars hebben. Skills Talents bestaat uit drie onderdelen: de voorronde op school, de kwalificatiewedstrijd en uiteindelijk de nationale finale. Deze vindt plaats tijdens Skills The Finals.

Skills Talents vakwedstrijden kunnen onderdeel uitmaken van het onderwijsprogramma van leerlingen én onderdeel vormen van de afsluiting van een (beroepsgericht) vak/het examen. Bij het samenstellen van de opdrachten sluit Skills Talents aan bij de examenprogramma's en eindtermen. Een opdracht past dus in het programma van de leerling en kan een toets of schoolexamen vervangen.

Het lijkt of er rond het examen (centraal én schoolexamen) heel veel regels bestaan waaraan een school/docent zich moet houden, maar dat valt reuze mee. Scholen maken het soms extra ingewikkeld en leggen te veel vast. Hieronder staat eerst een uitleg over de opbouw van een examenprogramma en de eisen die gesteld worden aan een programma van toetsing en afsluiting (PTA). Daarna volgen de eisen die aan een PTA gesteld worden en een voorbeeld van een PTA met daarin de Skills Talents vakwedstrijden en enkele suggesties.

Het is belangrijk op te merken dat alleen toetsen waarvan het behaalde cijfer meetelt bij het bepalen van het eindcijfer voor een (school)examen opgenomen moeten worden in een PTA, alle voortgangstoetsen, formatieve toetsen of overhoringen tussendoor horen niet in een PTA thuis.

Examenprogramma

Leerlingen volgen onderwijs op grond van een examenprogramma. Voor elk vak is er een examenprogramma vastgesteld (zie www.examenblad.nl). Leerlingen moeten ten minste alle onderdelen van het examenprogramma hebben gehad. Daarnaast kan een docent onderwerpen aan het onderwijsprogramma toevoegen.

In het examenprogramma staat wat leerlingen moeten kennen en kunnen aan het eind van hun opleiding.

Elk examenprogramma is onderverdeeld in exameneenheden. Alle exameneenheden moeten afgesloten worden in het kader van het examen. Afsluiting gebeurt op het niveau van taken en deeltaken, niet op het niveau van afzonderlijke eindtermen. Met andere woorden: niet elke eindterm hoeft in een examen aan de orde te komen, leerlingen moeten wel alle eindtermen beheersen. Vergelijk het met een rijexamen. Je moet x bijzondere verrichtingen beheersen, maar hoeft er tijdens het examen maar een beperkt aantal te laten zien. Vooraf weet je niet welke onderdelen er tijdens het examen aan de orde komen.

Het beroepsgerichte programma van het vmbo bestaat uit:

- Een profielvak, bestaande uit vier profielmodulen (een leerling in de gemengde leerweg moet twee van de vier profielmodulen volgen en afsluiten). Het profielvak wordt afgesloten met een Centraal Schriftelijke Praktisch Examen (CSPE). Over het profielvak mag/mogen schoolexamen(s) afgenomen worden. Dit is niet verplicht. Als een school besluit schoolexamen(s) over het profielvak af te nemen, dan moet daarvoor een PTA gemaakt worden
- Beroepsgerichte keuzevakken. Leerlingen in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg moeten vier beroepsgerichte keuzevakken volgen en afsluiten, leerlingen in de gemengde leerweg twee. Beroepsgerichte keuzevakken worden afgesloten met een schoolexamen. In een PTA legt de school uit hoe dit schoolexamen vorm krijgt.
Profielmodulen mogen als keuzevak aangeboden worden. Als een school hiervoor kiest, dan wordt de profielmodule met een schoolexamen afgesloten en moet dus voor de profielmodule ook een PTA gemaakt worden.

Een school stelt zelf vast wanneer schoolexamens plaatsvinden. Er kan gestart worden in leerjaar 3, dat hoeft niet. Scholen bepalen zelf hoeveel schoolexamens er af genomen worden om tot een eindcijfer voor een

beroepsgericht keuzevak te komen. Streven is het aantal toetsen in een PTA beperkt te houden en betrekking te laten hebben op een substantieel deel van de examenstof, maar hier is geen regel voor. Scholen zijn vrij hun eigen beleid te bepalen, zolang dat maar door middel van een PTA wordt gecommuniceerd met de leerlingen.

Regel is wel dat het schoolexamen voor een vak afgesloten moet zijn voor het centraal examen begint. Ook moet voor aanvang van het centraal examen het cijfer van het schoolexamen vastgesteld en bij de leerlingen bekend zijn.

Dit geldt niet voor de beroepsgerichte keuzevakken, die alleen met een schoolexamen afgesloten worden. De cijfers voor deze keuzevakken hoeven niet bekend te zijn voor de start van het CSPE. Formeel zijn profielvak en beroepsgerichte keuzevakken afzonderlijke vakken.

Programma voor toetsing en afsluiting (PTA)

Voor het schoolexamen moet een school een Programma van Toetsing en Afsluiting vaststellen. Dit PTA moet bekend gemaakt worden aan de leerlingen (het mag op de website van de school staan, als leerlingen maar weten waar ze het kunnen vinden).

In een PTA geeft de school aan hoe de schoolexamens zijn ingericht. Aan het PTA worden de volgende eisen gesteld (artikel 31 lid 2 en 3 van de Wet op het Voortgezet Onderwijs):

- Het bevoegd gezag van de school voor voortgezet onderwijs moet het PTA jaarlijks vóór 1 oktober vaststellen. Het PTA moet vóór 1 oktober aan de inspectie worden toegestuurd en aan de examenkandidaten worden verstrekt (dit mag ook een verwijzing naar een website zijn).
- Het PTA moet in elk geval betrekking hebben op het betreffende schooljaar.
- In het PTA wordt aangegeven welke onderdelen van het examenprogramma in het schoolexamen worden getoetst (dit staat aangegeven in het examenprogramma).
- De inhoud van de onderdelen van het schoolexamen (verwijzing naar bladzijden in een boek of codes uit een examenprogramma is daarbij niet voldoende).
- De wijze waarop het schoolexamen plaatsvindt, (bijv. praktische toets schriftelijke toets, proeven van bekwaamheid, deelname aan een Skills voorronde of wedstrijd, enz.)
- De tijdvakken waarbinnen de toetsen van het schoolexamen aanvangen. Dit hoeft geen exacte datum te zijn, een omschrijving als '8 weken na de start van het keuzevak' mag ook.
- De herkansing en de wijze van herkansing (niet alle toetsen hoeven de mogelijkheid tot herkansing te hebben, maar helemaal geen enkele toets is erg weinig. Herkansing kan ook zijn dat bijv. 4 weken voor het centraal examen één of meer toetsen herkanst kunnen worden, waarbij de leerling in overleg met de docent bepaald welke toetsen dat zijn).
- Regels voor de totstandkoming van het cijfer en de wijze waarop het behaalde cijfer meetelt bij het bepalen van het eindcijfer voor een vak/beroepsgericht keuzevak.

In één toets mogen meerdere (beroepsgerichte keuze-)vakken aan de orde komen (bijv. het beroepsgerichte programma en Nederlands, wiskunde, natuurkunde), toetsen mogen samenwerkingsopdrachten zijn. Zolang elke leerling maar voor elk vak waarin hij examen doet een schoolexamencijfer heeft en duidelijk is hoe dat cijfer tot stand is gekomen. Beroepsgerichte keuzevakken moeten afgesloten worden met een cijfer. Hoeveel decimalen er achter de komma staan, bepaald de school, evenals de wijze waarop er wordt afgerond tot een heel cijfer. Dit afgeronde cijfer mag niet lager zijn dan een vier (4) voor elk keuzevak.

Als een PTA een keer is vastgesteld mogen er in het lopende schooljaar/of de periode waarin examen wordt gedaan **geen** wijzigingen meer worden aangebracht. Alleen in uitzonderlijke gevallen kan het PTA, met toestemming van de medezeggenschapsraad (MR) veranderd worden.

Skills Talents opdrachten in het PTA

Skills Talents ontwikkelt oefenopdrachten die scholen kunnen gebruiken om aan te bepalen welke leerlingen deel mogen nemen aan de Skills Talents kwalificatiewedstrijden op regionaal niveau. Aan deze voorrondevedstrijden kunnen alle leerlingen in hun eigen schoolomgeving deelnemen. Een dergelijk opdracht kan een toets/schoolexamen voor alle leerlingen vervangen. Deelname kan verplicht gesteld worden, het gaat immers om een 'gewone' toets, die alleen niet door de eigen docent is samengesteld, maar door een opdrachtontwikkelteam bestaande uit vertegenwoordigers uit het onderwijs en bedrijfsleven en een onderwijskundige. Overigens is nergens vastgelegd dat eigen docenten toetsen voor schoolexamens moeten maken.

Belangrijk is wel dat bekend is over welk programma-onderdeel/exameneenheid de oefenopdracht van Skills gaat en waar de opdracht past in het programma van de leerlingen. U kunt dit vinden in de beschrijving van de

betreffende Skills Talents wedstrijd. De Skills Talents opdrachten zijn te vinden in een online database, welke vrij toegankelijk is voor alle bij WorldSkills Netherlands ingeschreven scholen.

Na de voorronde doen niet meer alle leerlingen uit een groep mee aan de Skills Talents wedstrijd. Er gaat immers maar één team (bestaande uit twee leerlingen) per vakrichting door naar de regionale kwalificatiewedstrijd. Een school kan dan twee keuzes maken:

- of de voorrondeopdracht wordt wel door alle leerlingen gemaakt, de deelnemers aan de wedstrijd doen dat in het kader van het schoolexamen én de selectie voor de kwalificatiewedstrijd, leerlingen die niet deelnemen aan de selectie voor de kwalificatiewedstrijd maken de opdracht alleen in het kader van hun schoolexamen. In dat geval vervangt de Skills opdracht een schoolexamen. De toets is dan facultatief: leerlingen die meedoen aan de Skills-wedstrijd worden vrijgesteld van een toets op school.
- of alleen de leerlingen die deelnemen aan de kwalificatiewedstrijd maken de opdracht in het kader van hun schoolexamen en alle andere leerlingen maken een andere opdracht. Leerlingen zouden nog de keuze kunnen krijgen of de Skills-opdracht wel of niet meetelt voor het schoolexamen. Als ze ervoor kiezen dat de Skills-opdracht niet meetelt voor het schoolexamen, dan moeten ze een vervangende (reguliere) schooltoets maken.

De score van de Skills Talents-opdracht kan worden bepaald met behulp van het internationaal beproefde CIS beoordelingssysteem. Dit systeem wordt ook gehanteerd tijdens de WorldSkills en EuroSkills competities (wereld- en Europees kampioenschappen voor beroepen).

Als een school ervoor kiest de Skills-opdracht/wedstrijd mee te laten tellen als onderdeel van het schoolexamen moet de score omgezet worden in een cijfer.

Voorbeeld PTA

	Periode	Omschrijving	Soort toets	Weging	Herkansing	Opmerkingen
Voorbeeld 1	Leerjaar 3 of 4*	Deelname aan Skills-oefenopdracht onderdeel schilderen	Praktische opdracht	X keer	Ja/nee	Deelname aan de opdracht is verplicht
Voorbeeld 2	Leerjaar 3 of 4	Deelname aan Skills wedstrijd metselen	Praktische opdracht	X keer	Nee	Leerlingen die niet aan de Skills-wedstrijd deelnemen moeten de school-opdracht maken in het kader van het schoolexamen
		Metselen	Praktische opdracht	X keer	Nee	
Voorbeeld 3	Leerjaar 3 of 4	Deelname aan Skills-wedstrijd beheer ICT	Praktische opdracht	X keer	Nee	Leerlingen die deelnemen aan de Skills-wedstrijd bepalen zelf of de resultaten van de wedstrijd meetelen als schoolexamen. Kiezen ze ervoor het resultaat niet mee te laten tellen, dan moeten ze de opdracht in het kader van het schoolexamen maken
		Beheer ICT	Praktische opdracht	X keer	Ja	

* toetsen die meetellen voor het schoolexamen mogen afgenomen worden in leerjaar 3 of 4 van het vmbo.

Toetsen afnemen in leerjaar 1 of 2 is niet toegestaan.